

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Uvodne napomene

Indeksi proizvođačkih cijena na domaćemu, nedomaćemu i ukupnom tržištu prezentiraju se nacionalno na međugodišnjoj i međumjesečnoj lančanoj osnovi te na stalnoj bazi 2021. = 100 radi usklađivanja s Uredbom (EU) 2019/2152 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2019. o europskim poslovnim statistikama i stavljanju izvan snage deset pravnih akata u području poslovnih statistika.

Koncepti, definicije i terminologija u ovom Priopćenju potpuno su usklađeni s onima kojima se služi i propisuje EU. Tako je izraz "indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima" promijenjen u "indeks proizvođačkih cijena industrije".

Indeks proizvođačkih cijena industrije prema terminologiji EU-a zove se još i "indeks outputa industrije", a izraz "proizvođačke cijene industrije" smatra se njegovim sinonimom. Pod pojmom "indeks proizvođačkih cijena industrije", ako nije pobliže određeno, podrazumijeva se "ukupni indeks proizvođačkih cijena industrije" (na domaćemu i nedomaćem tržištu).

Koncept proizvođačkih cijena industrije i njihova namjena

Ukupni indeks proizvođačkih cijena industrije sadržava dva podindeksa, tj. indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu i indeks proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu. Kombinacija podindeksa za ta dva tržišta daje promjene u indeksu proizvođačkih cijena industrije za dane proizvode/usluge, dok agregacija daje odjeljke proizvoda iste djelatnosti.

Indeks proizvođačkih cijena industrije mjeri promjene proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda koji se proizvode u Republici Hrvatskoj i koje su prodali proizvođači na domaćemu (hrvatskom) i/ili nedomaćemu (nehrvatskom) tržištu.

Indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu mjeri promjene u razini proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda koji su proizvedeni i prodani na domaćemu (hrvatskom) tržištu.

Indeks proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu s dodatnom podjelom na europodručje i izvan europodručja mjeri promjene u razini proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda koje su prodali proizvođači na nedomaćemu (nehrvatskom) tržištu.

U istraživanju će se do 31. prosinca 2027. koristiti Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007. u skladu s prijelaznom odredbom iz članka 6. Odluke o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2025. – NKD 2025. (NN, br. 47/24.): "Za statističke i analitičke potrebe službene statistike Republike Hrvatske u prijelaznom razdoblju do 31. prosinca 2027. istodobno će se koristiti i Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007. (NN, br. 58/07. i 72/07. – ispravak)" te Uredbom (EU) 2019/2152 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2019. o europskim poslovnim statistikama i stavljanju izvan snage deset pravnih akata u području poslovnih statistika.

Indeks proizvođačkih cijena industrije važan je kratkoročni pokazatelj poslovnog ciklusa koji pokazuje mjesečnu promjenu proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda industrijskog sektora (područja B, C, D i E (samo odjeljak 36) prema NKD-u 2007.) ukupno, na domaćemu ili nedomaćem tržištu s dodatnom podjelom na europodručje i izvan europodručja. Prema konceptu EU-a važan je poslovni pokazatelj kojim se promatraju cijene na različitim stupnjevima proizvodnog procesa, sredstvo je za razlikovanje efektivnog rasta neke djelatnosti pri promjeni cijena i pruža informacije poslovnim subjektima po tržištima koja ih zanimaju. Također može nagovijestiti inflatorna kretanja prije nego što dođu do potrošača.

Prezentacija indeksa proizvođačkih cijena industrije

Svi indeksi prikazani su u izvornome (neprilagođenom) obliku, a izračunani su na temelju podataka prikupljenih revidiranim Mjesečnim istraživanjem o proizvođačkim cijenama industrije (IND-3/KPS/M).

Pravna i metodološka osnova

Mjesečno istraživanje o proizvođačkim cijenama industrije (IND-3/KPS/M) provodi neposredno Državni zavod za statistiku na temelju Zakona o službenoj statistici (NN, br. 25/20. i 155/23.). Metoda prikupljanja podataka jest mrežna aplikacija (metoda CAWI). Izvještajne jedinice neposredno pristupaju toj aplikaciji i unose svoje podatke na temelju uputa za popunjavanje.

Koncepti i definicije koji se primjenjuju u istraživanju IND-3/KPS/M usklađeni su s konceptima i definicijama EU-a, a posebno s temeljnom Uredbom (EU) br. 2019/2152 Europskog parlamenta i Vijeća te Uredbom Komisije (EU) 2020/1197.

Pokrivenost i obuhvat

Izvještajne jedinice istraživanja IND-3/KPS/M jesu izabrana poduzeća (pravne osobe i obrtnici) koja proizvode izabrane industrijske proizvode definirane Nomenklaturom industrijskih proizvoda (NIP-om) iz područja djelatnosti NKD-a 2007. (NN, br. 58/07. i 72/07. – ispravak) B Rudarstvo i vađenje, C Prerađivačka industrija, D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija i E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša (samo odjeljak 36).

Za prikupljanje proizvođačkih cijena na domaćemu i nedomaćem tržištu u istraživanju IND-3/KPS/M obuhvaćen je reprezentativan uzorak industrijskih proizvoda na razini pokrivenih razreda djelatnosti NKD-a 2007., odnosno svi proizvodi koji su zabilježili prodaju **veću od tri milijuna eura na domaćem tržištu, a dva milijuna eura na nedomaćem tržištu** prema rezultatima PRODCOM istraživanja o industrijskoj proizvodnji (IND-21/PRODCOM/G). Odabir poduzeća proveden je prema njihovu udjelu u proizvodnji obuhvaćenih proizvoda, posebno za domaće i nedomaće tržište.

Točka izvješćivanja

Sve proizvođačke cijene industrije izvješćuju se kao transakcijske cijene 15. dana u izvještajnome mjesecu. Iskazuju se cijene po kojima proizvođač prodaje svoje proizvode redovitim kupcima na domaćem tržištu i/ili nedomaćem tržištu u najvećim količinama i za poznatoga kupca.

Popunjeni obrazac IND-3/KPS/M dostavlja se neposrednim pristupom mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku <https://podaci.dzs.hr/> od 16. do 26. tekućega izvještajnog mjeseca.

Definicije

Za indekse proizvođačkih cijena na domaćemu i nedomaćem tržištu treba odvojeno kompilirati indekse proizvođačkih cijena na domaćemu i nedomaćem tržištu prema destinaciji proizvoda.

Rezidentnost treće osobe koja je naručila ili kupila proizvod određuje destinaciju. Domaće tržište utvrđuje se onda kad je treća osoba/kupac rezident Republike Hrvatske isto kao i izvještajna jedinica, a nedomaće tržište utvrđeno je kad treća osoba/kupac nije rezident Republike Hrvatske.

Proizvođačke cijene industrije na domaćem tržištu jesu cijene po kojima proizvođač prodaje svoje proizvode na domaćem tržištu u najvećim količinama, franko utovareno u vagon (kamion) u mjestu proizvođača ili cijena po kojoj proizvođač obračunava drugom poduzeću. U prodajnu cijenu ulazi naknada koju ostvaruje prodavač, a odbijaju se rabat i popust koji prodavač odobri kupcu te porez na dodanu vrijednost i trošarine.

Proizvođačke cijene industrije na nedomaćem tržištu jesu cijene po kojima proizvođač prodaje svoje proizvode na nedomaćem tržištu u najvećim količinama na nacionalnoj granici, fob (franko brod). U prodajnu cijenu ulazi regres koji ostvaruje prodavač, a odbijaju se rabat i popust koji prodavač odobri kupcu te porez na dodanu vrijednost i trošarine.

Iskazivanje podataka za strano tržište prema kriteriju europodručja

Područje Europske unije (EU-26) čine nacionalna područja 26 država članica EU-a, a podaci za proizvođačke cijene artikala koji se prodaju na **stranom tržištu** iskazuju se za tržište Europske unije prema kriteriju

nacionalnih tržišta država članica koje primjenjuju euro (iz europodručja) i onih koje ne primjenjuju euro (izvan europodručja). Za iskazivanje podataka u vrijedi sljedeća podjela po europodručjima.

Iz europodručja (EA-19) – odnosi se na područja 19 država članica EU-a koje su prihvatile zajedničku valutu (euro), tj. na Austriju, Belgiju, Cipar, Estoniju, Finsku, Francusku, Grčku, Irsku, Italiju, Letoniju, Litvu, Luksemburg, Maltu, Nizozemsku, Njemačku, Portugal, Slovačku, Sloveniju i Španjolsku.

Izvan europodručja (EU-7) – odnosi se na područja ostalih sedam država članica EU-a koje još nisu prihvatile zajedničku valutu (euro), tj. na Bugarsku, Češku, Dansku, Mađarsku, Poljsku, Rumunjsku i Švedsku te na ostale države izvan EU-a.

Metoda izračuna

Ukupni indeks proizvođačkih cijena industrije sadržava dva podindeksa, tj. indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu i indeks proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu.

Indeksi proizvođačkih cijena industrije na domaćemu i nedomaćem tržištu za različite razine NKD-a 2007. izračunavaju se prema Laspeyresovoj formuli.

Iz podataka o cijenama izračunavaju se individualni indeksi za svaki reprezentativni proizvod stavljanjem u odnos cijena tekućeg razdoblja s cijenama u baznom razdoblju (prosina prethodne godine).

Iz individualnih indeksa cijena vaganom aritmetičkom sredinom izračunavaju se agregatni indeksi, tj. indeksi skupina, odjeljaka i područja NKD-a 2007. te ukupni indeks industrije prema modificiranoj Laspeyresovoj formuli:

$$I = \frac{\sum \frac{P_n}{P_0} x W_0}{\sum W_0} \times 100$$

pri čemu je značenje kratica:

- I indeks skupine, odjeljaka, područja i ukupni indeks
- P_n cijena u tekućem razdoblju (mjesecu)
- P₀ cijena u baznom razdoblju
- W₀ relativna struktura vrijednosti prodaje u baznom razdoblju.

Ponderi

Ponderacijski sustav za izvještajnu godinu temelji se na vrijednosti prodaje proizvoda iz PRODCOM istraživanja o industrijskoj proizvodnji (IND-21/PRODCOM/G). Ponderacijski sustav mijenja se na početku svake izvještajne godine za promjene nastale u kretanju cijena.

Objavljivanje podataka

Indeksi proizvođačkih cijena industrije ukupno, na domaćemu i nedomaćem tržištu, objavljuju se na razini industrije ukupno po područjima i odjeljcima djelatnosti NKD-a 2007. te agregatima GIG-a 2009. (konačne namjene proizvoda) razvrstanim po skupinama i odjeljcima djelatnosti NKD-a 2007. Indeksi proizvođačkih cijena industrije ukupno na nedomaćem tržištu s podjelom na europodručje i izvan europodručja objavljuju se na razini industrije ukupno, po područjima NKD-a 2007. te agregatima GIG-a 2009., na stalnoj bazi 2021. = 100, u STS bazi podataka <https://sts baza.dzs.hr/>.

Razvrstavanje skupina ili odjeljaka djelatnosti NKD-a 2007. prema GIG-u 2009.¹⁾ s abecednim oznakama kratica provedeno je na sljedeći način:

- AI Intermedijarni proizvodi: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 07 - Vađenje metalnih ruda (osim 07.21 - Vađenje uranovih i torijevih ruda), 08 - Ostalo rudarstvo i vađenje, 09 - Pomoćne uslužne djelatnosti u rudarstvu, 10.6 - Proizvodnja mlinjskih proizvoda, škroba i škrobnih proizvoda, 10.9 - Proizvodnja pripremljene hrane za životinje, 13.1 - Priprema i pređenje tekstilnih vlakana, 13.2 - Tkanje tekstila, 13.3 - Dovršavanje

tekstila, 16 - Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala, 17 - Proizvodnja papira i proizvoda od papira, 20.1 - Proizvodnja osnovnih kemikalija, gnojiva i dušičnih spojeva, plastike i sintetičkoga kaučuka u primarnim oblicima, 20.2 - Proizvodnja pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda, 20.3 - Proizvodnja boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova, 20.5 - Proizvodnja ostalih kemijskih proizvoda, 20.6 - Proizvodnja umjetnih vlakana, 22 - Proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 23 - Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda, 24 - Proizvodnja metala (osim 24.46 - Obrada nuklearnoga goriva), 25.5 - Kovanje, prešanje, štancanje i valjanje metala; metalurgija praha, 25.6 - Obrada i prevlačenje metala; strojna obrada metala, 25.7 - Proizvodnja sječiva, alata i opće željezne robe, 25.9 - Proizvodnja ostalih gotovih proizvoda od metala, 26.1 - Proizvodnja elektroničkih komponenata i ploča, 26.8 - Proizvodnja magnetskih i optičkih medija, 27.1 - Proizvodnja elektromotora, generatora, transformatora te uređaja za distribuciju i kontrolu električne energije, 27.2 - Proizvodnja baterija i akumulatora, 27.3 - Proizvodnja žice i elektroinstalacijskog materijala, 27.4 - Proizvodnja električne opreme za rasvjetu i 27.9 - Proizvodnja ostale električne opreme

AE Energija: odjeljci NKD-a 2007.: 05 - Vađenje ugljena i lignita, 06 - Vađenje sirove nafte i prirodnog plina, 19 - Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda, 35 - Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija i 36 - Skupljanje, pročišćavanje i opskrba vodom

BB Kapitalni proizvodi: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 25.1 - Proizvodnja metalnih konstrukcija, 25.2 - Proizvodnja metalnih cisterni, rezervoara i sličnih posuda, 25.3 - Proizvodnja parnih kotlova, osim kotlova za centralno grijanje toplom vodom, 26.2 - Proizvodnja računala i periferne opreme, 26.3 - Proizvodnja komunikacijske opreme, 26.5 - Proizvodnja instrumenata i aparata za mjerenje, ispitivanje i navigaciju; proizvodnja satova, 26.6 - Proizvodnja opreme za zračenje, elektromedicinske i elektroterapeutske opreme, 28 - Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n., 29 - Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica, 30.2 - Proizvodnja željezničkih lokomotiva i tračničkih vozila, 32.5 - Proizvodnja medicinskih i stomatoloških instrumenata i pribora i 33 - Popravak i instaliranje strojeva i opreme

CD Trajni proizvodi za široku potrošnju: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 26.4 - Proizvodnja elektroničkih uređaja za široku potrošnju, 26.7 - Proizvodnja optičkih instrumenata i fotografske opreme, 27.5 - Proizvodnja aparata za kućanstvo, 30.9 - Proizvodnja prijevoznih sredstava, d. n., 31 - Proizvodnja namještaja, 32.1 - Proizvodnja nakita, imitacije nakita (bižuterije) i srodnih proizvoda i 32.2 - Proizvodnja glazbenih instrumenata

CN Netrajni proizvodi za široku potrošnju: odjeljci i skupine NKD-a 2007.: 10.1 - Prerada i konzerviranje mesa i proizvodnja mesnih proizvoda, 10.2 - Prerada i konzerviranje riba, rakova i školjki, 10.3 - Prerada i konzerviranje voća i povrća, 10.4 - Proizvodnja biljnih i životinjskih ulja i masti, 10.5 - Proizvodnja mliječnih proizvoda, 10.7 - Proizvodnja pekarskih i brašeno-konditorskih proizvoda, 10.8 - Proizvodnja ostalih prehrambenih proizvoda, 11 - Proizvodnja pića, 12 - Proizvodnja duhanskih proizvoda, 13.9 - Proizvodnja ostalog tekstila, 14 - Proizvodnja odjeće, 15 - Proizvodnja kože i srodnih proizvoda, 18 - Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa, 20.4 - Proizvodnja sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje, parfema i toaletno-kozmetičkih preparata, 21 - Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka, 32.3 - Proizvodnja sportske opreme, 32.4 - Proizvodnja igara i igračka i 32.9 - Prerađivačka industrija, d. n.